

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Д-р Димитър Чавдаров дмн

ОТНОСНО: конкурс за заемане на академична длъжност „професор” в Национална многопрофилна транспортна болница „Цар Борис III”, в област висше образование 7. Здравеопазване и спорт, по професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност „Неврология”, обявен в ДВ 72 от 13.09.2019 г. и по утвърдено предложение на научния съвет на НМТБ „Цар Борис III” – гр. София (Протокол № 11 от 13.09.2019 г.).

В обявеният конкурс е допуснат единствен кандидат **доц. Д-р Дорина Иванова Петрова, дм.**

БИОГРАФИЧНА СПРАВКА

Доц. Дорина Петрова е родена на 01.11.1958 г в София. През 1982 г завъшва МУ София с отличен успех. Първоначално работи като невролог в Ямбол, а от март до октомври 1987г. е невролог към Първа работническа болница – гр. София. След спечелен конкурс при Транспортен медицински институт (ТМИ) – гр. София от октомври 1987г. до днес в Национална многопрофилна транспортна болница, където от 2006 г. е началник Клиника по неврология и отоневрология. Поради многостранната, интензивна и динамична биография, ще акцентирам върху възловите факти имащи пряко отношение към настоящият конкурс. От 1988 г е специалист невролог, а през 1994 г придобива специалност и по УНГ болести. Притежава цяла поредица от професионални квалификационни профили: 2007г. - по “Здравен

мениджмънт”, 2008 г. – високо специализирани дейности (ВСД) по “Отоневрология”, 2009г . – ВСД “Евокирани потенциали”. 2001г. и 2004г. е сертифициран експерт към Национален център по обществено здраве към Министерство на здравеопазването.

От облигаторните изисквания по конкурса през 2000 г. получава образователната и научна степен „Доктор”, а през 2005 г. е хабилитирана.

Доц. Дорина Петрова има международни специализации в Италия и Германия, където се е обучавала в изключително престижния център в Бад Кисинген, ръководен от забележителният специалист проф. Клаусен, при проф. Струп в Мюнхен и др. Има участия в международни конференции и симпозиуми в Дъблин - Ирландия, Милано –Италия, Бърно – Чехия, Истамбул – Турция, и много научни прояви у нас. Освен научната й активност има и преподавателска дейност, като участва в обучението на трима докторанти, а на един от тях е научен ръководител за специализацията по „Нервни болести”.

Доц. Петрова е член на изпитна комисия по Високо специализирани дейности (ВСД) по отоневрология. Тя участва в Национален научен проект на тема „Позно-дивигателна координация”

По административно организационна линия е член на комисиите по: Транспортна областна лекарска експертна комисия (ТОЛЕК) и Транспортна централна лекарска експертна комисия (ТЦЛЕК) към Министерството на транспорта.

През 1999 г. Защитава дисертация за придобиване на научна и образователна степен „доктор” на тема „Ранни слухови и вестибуларни промени при асимптомна мозъчносъдова болест”. Доц. Д. Петрова има забележителна научна продукция включваща 92 заглавия. От тях 38 са след придобиването на научна степен „доктор”, и академичното звание „доцент”.

ОСНОВЕН КРЪГ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Доц. Петрова за първи път у нас изследва слуховите и вестибуларни промени при ранни форми на мозъчно-съдови заболявания, с цел съевременно диагностициране, адекватно лечение и превенция (19, 38).

Проучва терапевтичната ефективност при лечение с Citicoline, комбинирано лечение с Пирацетам и Бетахистин хидрохлорид и Acutil при болни със съдово обусловени вестибуларни нарушения и при такива с шум в ушите (61, 65, 66).

Значителна група изследвания (62, 64, 70, 82, 84, 85, 90) показват положителен ефект върху нарушения на постуралната стабилност, когато се провежда комбинирана терапия с алфа липоева киселина и бенфотиамин, пиридоксин и цианкобаламин, прилагани едновременно в продължение на два месеца при пациенти с диабетна полиневропатия (ДПНП).

Заслужават внимание позитивните ефекти на подобрени когнитивни задачи за подобряване на постуралната стабилност при болни с диабет и периферна невропатия (86).

В монографията „Вестибуларна рехабилитация” на доц. Д. Петрова и доц. К. Стамболиева (библиографията включва 208 източника) е представена анатомията и физиологията на вестибуларната система, методите на изследване и водещата патология на вестибуларния апарат. Най-значимите раздели се отнасят за различните техники за лечение на доброкачествения позиционен световъртеж и вестибуларната рехабилитация с подробно и обосновано представяне на личните подходи на авторите в това направление.

Поредица изследвания разкриват възможностите за подобряването на вестибуларната функция и постурална устойчивост след провеждане на вестибуларна рехабилитация като при 50-80% от болните се установява подобрене още в хода на лечението (69, 65, 68, 87, 88).

С използването на нов инструментален подход за нискочестотна вибрация е установено, че се подобрява скоростта на провеждане по сетивните нерви, постуралната стабилност и редица негативни субективни прояви. Установен е положителен ефект на прилаганата вибро-

рехабилитация, който е обективизиран с клинично-миографско изследване на скоростта на провеждане по перонеалните и сурални нерви и стабилографско изследване на статично равновесие. Установено е увеличение на скоростта на провеждане по сетивния нерв, подобрение в постуралната стабилност и изчезване на негативните субективни (70). Обект на изследване е и постуралната нестабилност при болни с отоневрологични оплаквания, с проява на тревожност, до паник атаки. Получените Резултатите потвърждават повишената зрителната зависимост в поддържане на равновесието при тези болни (89, 91, 92).

При прилагането на клинични тестове при болни с панически разстройства за установяване на промени във вестибуларните функции за първи път у нас са използвани вестибуларни евокирани миогенни потенциали (VEMP) и видеоимпулсен тест (vHIT), като се обсъждат възможните механизми за промените поради отсъствие на нарушения в отолитовата система (71).

ОЦЕНКА НА НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

Водещо направление в изследванията са слуховите и вестибуларни промени при мозъчно-съдовите заболявания, предвид значимата роля на тези анализатори в ежедневието и трудовата дейност и особено при всички професии свързани с транспорт. Проучванията в тази група имат приносен характер, защото натрупаните данни позволяват, особено важно, прецизна и ранна диагностика, като задължително условие за по-достъпна и резултатна терапевтична намеса. Разкриват се редица фактори, имащи значение в патогенезата на мозъчно-съдовата болест, като ускорение, вибрации, системно претоварване на сензорните системи, които водят до по-ранни прояви и по-широк контингент

засегнати. Принос с научно-приложно значение имат и лечебните схеми, като комбинации от пирацетам, бетакхистин, акутил. Обръщам внимание, че тези медикаменти са относително безвредни с доказано незначителни странични действия, но се оказват резултатни защото се прилагат в началните етапи на патологичният процес и това става благодарение на ранната диагноза (19, 38, 61, 65, 66).

Позитивна оценка заслужават изследваният при болни с диабетна полиневропатия, при която за разлика от акцентите върху сетивността в повечето изследвания доц. Петрова набляга на често игнорираната роля на позата и равновесието. Нарушенията при тях, протичащи с несигурна походка, травми, падания, са психологичен фактор ограничаващ двигателната активност, което е съчетано със страх, ограничена активност, чувство за непълноценност, при което се превръщат в сериозен здравословен и значим социален проблем. Приносът на изследванията в тази област са свързани с прецизни предварителни изследвания позволяващи реална оценка на промените, за адекватна терапия от комбиниране на алфа липоева киселина, цианкобаламин, пиридоксин, бенфотиамин. Установено е благоприятно действие върху постуралната стабилност, в това число и при болни с диабетна периферна полиневропатия (62, 64, 70, 82, 84, 85, 86, 90).

Важен раздел от дейността на доц. Петрова, с подчертана приложна значимост, са проучванията върху рехабилитацията при вестибуларни дисфункции с много добър резултат, които подробно са представени в публикации и особено в монографията „Вестибуларна рехабилитация”. Това е широк кръг от техники с конкретни показания, изложени разбираемо и лесно усвоимо за различни специалисти. От представените репозициониращи процедури и вестибуларна рехабилитация, по методики описани от различни автори, са разработени указания за оптималното им прилагане в зависимост от вида на установените нарушения. Лесно приложими рехабилитационни техники са подбрани в Помагалото за пациенти със световъртеж и проблеми с равновесието за практикуване в домашни условия, а тренировки върху равновесната устойчивост са представени в програмата за стрелба с лък (65, 68, 69, 81, 87, 88).

ЦИТИРАНИЯ

От представените 38 научни труда, една монография, едно Помагало за пациенти със световъртеж, 15 - статии и резюмета на доклади в международни периодични медицински списания и сборници от доклади на конгреси и симпозиуми на английски език, общият импакт фактор е 7.00, формиран от 13 публикации в български медицински списания, 2 резюмета от доклади на конгреси с международно участие и 8 научно-популярни статии. От представените научни трудове на доц. Петрова 11 са самостоятелни, а в 19 е първи автор. Цитиранията на научните трудове са 38, като над 50% са в специализирани международни издания реферирани в световните бази данни Web of Science и SCOPUS („Справка цитирания” е изготвена от Централна медицинска библиотека на МУ- София).

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Приема се, че този задължителен абзац подсилва обективността на рецензията, но не е нормално рецензента да дублира свършеното от редактори и рецензенти на изданието. Нямам съществени бележки, но считам, че добре изпълнени работи нямат обективни изводи. Оригинални изследвания, вместо формулиранена полученият резултат са със странни изводи като прогнози, обзорни разсъждения, въпроси, обещания за бъдещи изследвания. Несъмнено, това не омаловажава значението на установените факти.

НАУЧЕН И ПРОФЕСИОНАЛЕН ПРОФИЛ

Резюмирано, кариерният профил на доц. Петрова недвусмислено показва активна, задълбочена и многостранна медицинска подготовка от студентската скамейка и целевите специализации по неврология и УНГ болести до допълнителните тясно профилни усъвършенствания. Тя извървява пътя на професионално утвърждаване ритмично, без кариерни скокове, но и без нехайно забавяне. Като личност активна, комуникативна, емпатична, качества задължителни за професорска академична длъжност. Следва да се подчертае постоянството и

отдадеността ѝ към институцията, в която работи в продължение на 33 години, познава в детайли проблемите, има отговорен пост и изпълнява множество научни, практически, административни и организационни функции. Логично, научните изследвания на доц. Петрова започват с овладяване на техниките и способите за обективна оценка на мозъчно-съдовите промени и всестранно характеризиране на нарушенията във вестибуларният апарат. Това позволява впоследствие да оцени в детайли рисковите фактори и водещите промени обусловени от различните форми на транспортна дейност. Трудовете в тази област са основното ядро на първото направление изследвания на доц. Петрова до хабилитацията. Условно обозначено като второ направление са проблемите свързани с възможностите за ранна диагностика, терапия и профилактика на съдовите нарушения простиращи се основно в триадата слухов, вестибуларен анализатор и равновесна устойчивост с общовалидна значимост, но с тази дейност тя пълноценно спомага в реализацията на основните здравни проблеми на ведомствената институция. Изследванията на доц. Петрова имат особено важно значение за нашата страна, защото областта в която работи е технологична, но изостанала, на места с примитивно оборудване и трудова среда с много вредоносни фактори и висока болестност, което подчертава здравната и социална значимост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният анализ – личностна характеристика, квалификация, клиничен опит, популяризаторска дейност, административни обязанности и наукометрични показатели, покриващи изискванията по конкурса, използването на съвременни методични подходи в научно-изследователската дейност, значителен брой изследвания и получени резултати със значима теоретична и практическа стойност, с широка методична въоръженост ми позволяват аргументирано и убедено да припоръчам на Уважаемото жури да присъди на доц. Д-р Дорина Иванова Петрова дм академичната

длъжност „професор” в област висше образование 7. Здравеопазване и спорт, по професионално направление 7.1. Медицина и научна специалност „Неврология”.

София 14.01.20202 г.

Рецензент: проф. Димитър Чавдаров